

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในชุมชนบางไส้ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบางไส้ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามสำหรับสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสรุปผล การวิเคราะห์จำแนกเป็นหมวดหมู่เพื่อมุ่งตอบคำถามการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่ในชุมชนบางไส้ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบางไส้ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมได้จำนวนผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งสิ้น 6 คน จำแนกตามสาขาที่ทำการศึกษาประกอบด้วย ภูมิปัญญาสาขาศิลปกรรมด้านหัตถกรรม ได้แก่ การทำขลุ่ย สาขาศิลปกรรมด้านสิ่งประดิษฐ์ ได้แก่ การทำหัวโขน สาขาคหกรรมด้านอาหาร ได้แก่ การทำต้มขมิ้นไก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลงานหรือผลิตภัณฑ์ กระบวนการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญา ลักษณะผลิตภัณฑ์/ผลงาน และอื่นๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบางไส้ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานครโดยสรุปมีดังนี้

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีอายุ 40-60 ปีมากที่สุด จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 66.67 จบการศึกษามัธยมศึกษามากที่สุด 3 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ทุกคนมีสถานภาพสมรส

สาขาที่มีผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นมากที่สุดคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาศิลปกรรมด้านหัตถกรรม จำนวน 4 คน สาขาศิลปกรรมด้านสิ่งประดิษฐ์และสาขาคหกรรมด้านอาหารอย่างละ 1 คน

กระบวนการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์

ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละท่านจะมีกระบวนการเรียนรู้และการสั่งสมประสบการณ์ในลักษณะที่แตกต่างกัน กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้ทรงภูมิปัญญาได้มาโดยสรุปได้ดังนี้

ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบางไส้ไก่ส่วนใหญ่ทำอาชีพการทำขลุ่ย ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษรุ่นปู่ย่า ตายาย ที่ทำอาชีพนี้มาตั้งแต่อดีตมาจนถึงรุ่นปัจจุบัน ส่งต่อมารุ่นต่อรุ่นรวมทั้งยังส่งต่อให้คนในครอบครัว ได้แก่ ภรรยาหรือสามี โดยมีการคิดพัฒนาลักษณะของ

ผลิตภัณฑ์ต่อยอดจากของเดิมให้มีความทันสมัย หลากหลายมากขึ้น ถ้าเป็นอาหารในชุมชนที่เป็นอาหารที่ทำรับประทานกันมาได้แก่ ต้มข้าวไก่ เป็นหนึ่งในวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดกันมา ซึ่งมีมานานกว่า 100 ปี เป็นอาหารที่ได้รับวัฒนธรรมมาจากชาวเวียงจันทน์ที่ได้อพยพเข้ามา นิยมทำกันในช่วงเทศกาล หรือช่วงเข้าพรรษา ออกพรรษา หรือสงกรานต์ เป็นต้น แต่ไม่ได้มีการทำขาย หรือนำไปประกวดแต่อย่างใด นิยมทำรับประทานกันในชุมชนเมื่อมีวันสำคัญ หรือเมื่อมีแขกไปเยี่ยมชุมชนเพียงเท่านั้น ในชุมชนก็ยังมีการทำอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่ก็มีการพัฒนารสชาติอาหารให้อร่อย และเป็นที่ต้องการของคนในยุคปัจจุบันมากขึ้น อีกผลิตภัณฑ์หนึ่งที่อยู่คู่กับชุมชนบางไส้ไก่มาตั้งแต่ในอดีตได้มีส่งต่อมายังลูกหลานเพื่อให้ไม่สูญหายคือ การทำหัวโชน ได้รับการสืบทอดการทำหัวโชนมาจากบรรพบุรุษที่ได้รับการสืบทอดมาหลายอายุคน ปัจจุบันเป็นชั้นรุ่นหลาน ได้ฝึกฝนเรียนรู้มาจนชำนาญสามารถทำเป็นอาชีพเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว มีกระบวนการทำที่ต้องอาศัยความละเอียดของงานเพื่อให้หัวโชนแต่ละหัวออกมาสมบูรณ์และสวยงามเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละหัวโชน

ผลิตภัณฑ์หรือผลงาน

งานของภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่ เป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือและมีความเก่าแก่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่นถ้าเป็นงานที่เป็น **สาขาศิลปกรรม ด้านหัตถกรรม** ส่วนใหญ่เป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือในการผลิตและมีการทำที่ต่อเนื่องมายาวนาน พัฒนาคุณภาพเรื่อยมา ผลงานต้องมีความประณีต สวยงาม ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงภูมิปัญญาอย่างแท้จริง พัฒนาฝีมือ จนมีความเชี่ยวชาญและยังนำวิชาความรู้นี้ถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจ เช่น การทำขลุ่ย โดยใช้วัสดุที่แตกต่างกัน บางประเภททำจากไม้ ก็ปรับประยุกต์มาใช้เป็นท่อ พิวีซี ซึ่งเสียงของขลุ่ยที่ได้ก็ไม่แตกต่างกันมากนัก การดูแลรักษาง่ายและราคาไม่แพงมากนัก จึงเป็นที่นิยมที่จะนำไปใช้ในการเรียนของนักเรียน นักศึกษา และ เป็นการลดทอนการใช้ทรัพยากรที่เป็นไม้ไปได้มาก **สาขาศิลปกรรม ด้านงานประดิษฐ์** เป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือในการผลิตและมีการทำที่ต่อเนื่องมายาวนาน ผลงานต้องมีความประณีต สวยงาม ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงภูมิปัญญาอย่างแท้จริงได้ฝึกฝนเรียนรู้มาจนชำนาญพัฒนาคุณภาพเรื่อยมา มีขั้นตอนที่ต้องอาศัยความชำนาญและความอดทนเพราะมีกระบวนการทำที่ต้องอาศัยความละเอียดของงานเพื่อให้ออกมาสมบูรณ์และสวยงามเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเภท ได้แก่ หัวโชน ซึ่งมีหลายประเภท เช่น หัวโชนหนุมาน พระพิฆเนศ หัวพ่อแก่ ทศกัณฐ์ **สาขาคหกรรม ด้านอาหาร** ส่วนใหญ่จะเป็นอาหารที่ทำมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดกันมา สืบทอดต่อกันมาจนถึงในยุคปัจจุบันซึ่งมีมานานกว่า 100 ปี เป็นอาหารที่ได้รับวัฒนธรรมมาจากชาวเวียงจันทน์ที่ได้อพยพเข้ามา นิยมทำกันในช่วงเทศกาล หรือช่วงเข้าพรรษา ออกพรรษา หรือสงกรานต์ เป็นต้น เช่น การต้มข้าวไก่ ซึ่งคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยรู้จักมากนัก

การผลิตผลิตภัณฑ์

การผลิตของผู้ทรงภูมิปัญญาส่วนใหญ่ จะไม่ซับซ้อนมากเน้นการผลิตที่ทำกันได้ง่าย สามารถศึกษาเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ โดยต้องมีการฝึกฝนและใช้ความพยายามตั้งใจที่จะทำจริง สำหรับวัสดุที่นำมาทำผลิตภัณฑ์ก็สามารถหาได้ไม่ยากนัก ถ้าวัสดุสิ่งใดที่หายากมาก หรือมีวัสดุอื่นที่สามารถนำมาใช้ผลิตทดแทนได้ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นก็นำวัสดุอื่นมาใช้ทดแทนกันได้ ได้แก่ **สาขาศิลปกรรมด้านหัตถกรรม** ได้ประยุกต์การทำขลุ่ยจากไม้มาเป็นการทำขลุ่ยจากพลาสติก

โดยใช้ท่อพีวีซี เพราะในปัจจุบันการทำจากไม้ค่อนข้างมีราคาแพงและไม้หายากมากขึ้น ปัจจุบันในการเรียนการสอนก็จะนิยมให้ผู้เรียน เรียนจากขลุ่ยพลาสติกมากกว่าราคาถูกเหมาะสำหรับนักเรียน **สำหรับสาขาศิลปกรรมด้านสิ่งประดิษฐ์** ได้แก่ การทำหัวโขน หรือหัวประเภทอื่นๆ นั้นก็ยังคงมีกรรมวิธีการผลิตที่เหมือนกับครั้งโบราณ ซึ่งมีขั้นตอนการผลิตที่ค่อนข้างซับซ้อน วัสดุที่ใช้ในการทำหัวโขนก็มีมากมาย แต่วัสดุก็สามารถหาซื้อได้ง่ายในท้องตลาด ขั้นตอนการทำที่มีความประณีตมีขั้นตอนหลากหลายขั้นตอนตามประเภทของหัวโขน เน้นไปในเชิงงานพื้นที่สี และวาดลวดลายเป็นส่วนใหญ่ มีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ได้ เช่น มีการปรับพิมพ์ลดขนาด สำหรับเป็นเครื่องประดับ หรือ ใช้เป็นสื่อการสอนเป็นโมเดล เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดเก็บผลิตภัณฑ์ และราคาก็ย่อมเยากว่า สำหรับ**สาขาเกษตรกรรมด้านอาหาร** วัสดุที่ใช้ในการทำอาหารก็เป็นสิ่งที่หาได้ในท้องถิ่นสำหรับขั้นตอนการทำไม่ยุ่งยากมากนักเหมือนกับขั้นตอนการทำแกงทั่วไป

การถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดยทั่วไปผู้ทรงภูมิปัญญาจะมีการถ่ายทอดความรู้ที่มีในหลากหลายวิธี คือ การถูกเชิญไปเป็นวิทยากรสอนให้กลุ่มคนตามสถานที่ต่างๆ ทั้งในสถานที่ราชการและเอกชนการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับญาติ พี่ น้อง เพื่อนและบุคคลทั่วไปในชุมชน ที่สนใจเข้ามาศึกษาที่แหล่งผลิตเป็นรายๆ ไป ทำมาแล้วหลายคน หลายรุ่นมีทั้งเด็กและผู้ใหญ่

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบางไผ่ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบางไผ่ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีข้อมูลสรุปได้ดังนี้

2.1 การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบางไผ่ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1.1 ควรมีหน่วยงานหลักรับผิดชอบในการจัดทำข้อมูลระบบสารสนเทศ ผู้ทรงภูมิปัญญาโดยตรง โดยในการจัดทำข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ให้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย มาทำแผนและโครงการร่วมกัน ซึ่งควรต้องมีการประเมินรองรับและมีการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ และต้องปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยจัดทำเป็นทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเชิดชูเกียรติของภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปของเว็บไซต์ เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการสืบค้น อ้างอิง การจัดทำเป็นเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุทัศน์ บทเรียนออนไลน์และบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงความสามารถและผลงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Youtube Facebook เป็นต้น

2.1.2 ในหน่วยงานหลักได้แก่ สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดตั้งหน่วยงานย่อยในองค์กรสำหรับส่งเสริมหรืออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบมีการประสานร่วมมือกันกับหน่วยงานที่ดำเนินการในลักษณะเดียวกันในหน่วยงานอื่นโดยจัดทำเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศและใช้ร่วมกัน

2.1.3 สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีงานนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบางไส้ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร หรือเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกปีหรือทุกภาคเรียน มีการให้รางวัลเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นและรณรงค์ให้สถานศึกษาทุกแห่งให้ความร่วมมือในการนำผู้เรียนเข้ามาศึกษาหาความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยตรง เพื่อให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1.4 รัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมอย่างจริงจัง โดยจัดทำข้อมูลและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่างๆ เช่น จัดทำเป็นภาพยนตร์ สารคดี เป็นการเผยแพร่ข้อมูลให้กับผู้ที่สนใจมาศึกษาเรียนรู้ เผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Youtube Facebook เป็นต้น เพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้คงอยู่ต่อไป

2.1.5 ชุมชนบางไส้ไก่ควรร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่คู่กับคนในชุมชนต่อไป

2.2 การนำองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ ในการจัดการเรียนรู้ มีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

2.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอาชีวศึกษา ควรมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนให้มีการถอดบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาและตั้งแหล่งเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยกำหนดแนวทางการสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาของรายวิชา หรือจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม มีการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้

2.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา ควรสร้างโอกาสในการเรียนรู้ โดยจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในรายวิชาการศึกษาทั่วไป หรือสร้างเนื้อหาที่สอดแทรกเข้าไปในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง

2.2.3 ผู้บริหารการศึกษานอกระบบโรงเรียนและหน่วยงานที่จัดการทางด้านการศึกษา ควรควรมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน

2.2.4 กรุงเทพมหานคร และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรร่วมมือกันจัดให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยสถานศึกษาเป็นผู้ประสานงาน และมีข้อมูลสารสนเทศของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อศึกษาหาความรู้ทั้งหมดรวมอยู่ในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความสะดวกสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเรียนรู้

2.3 เงื่อนไขความสำเร็จคือ การสร้างความตระหนักให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นับวันจะสูญหายไปจากสังคมของคนไทยและร่วมกันนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่สูญหายและควรต้องมึงงบประมาณสนับสนุนสถานศึกษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายตอบแทนผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาผลงานหรือผลิตภัณฑ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่ เป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือ และมีความเก่าแก่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่นจนมาถึงปัจจุบันซึ่งยังคงมีเอกลักษณ์แต่ก็มีการปรับผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยเหมาะสมกับประโยชน์ในการนำไปใช้มากขึ้น เช่นจากเดิมทำจากวัสดุอย่างหนึ่ง ปัจจุบันก็มีการปรับมาใช้วัสดุอีกอย่างหนึ่งทดแทนแต่คุณภาพของงานที่ได้ไม่แตกต่างกันมากนัก สามารถทดแทนกันได้ ได้แก่สาขาศิลปกรรมด้านหัตถกรรม เช่นการทำขลุ่ย จากเดิมใช้ไม้ในการทำ ปัจจุบันได้ประยุกต์ใช้ท่อพีวีซี มาทำขลุ่ยซึ่งก็สวยงาม คุณภาพของเสียงสามารถทดแทนกันได้ สำคัญที่สุดคือมีราคาถูก และนำไปใช้ได้มากขึ้นโดยในการเรียนการสอนก็ใช้ขลุ่ยพลาสติกเป็นหลักในการเรียนการสอน แต่ถ้าผู้เรียนมีความชำนาญมากขึ้นก็สามารถใช้ขลุ่ยที่ทำจากไม้ซึ่งมีราคาแพงมากขึ้น **สาขาศิลปกรรมด้านงานประดิษฐ์** ได้แก่ การทำหัวโขน หรือหัวประเภทอื่นๆ นั้นก็ยังคงมีกรรมวิธีการผลิตที่เหมือนกับครั้งโบราณ ซึ่งมีขั้นตอนการผลิตที่ค่อนข้างซับซ้อน แต่วัสดุก็สามารถหาซื้อได้ง่ายในท้องตลาดและท้องถิ่น **สาขากรรมด้านอาหาร** ส่วนใหญ่จะเป็นอาหารที่ทำมาตั้งแต่สมัยโบราณสืบทอดต่อกันมาจนถึงในยุคปัจจุบัน เช่น การทำต้มข้าวไก่ วัสดุที่ใช้ในการทำก็เป็นของที่ทำได้ง่ายในท้องถิ่น ราคาก็ไม่แพงสามารถประยุกต์ใช้ส่วนประกอบต่างๆ ให้เหมาะสมกับฤดูกาลและนำมาเป็นส่วนประกอบของการทำ สอดคล้องกับแนวคิดของเสรี พงศ์พิศ (2547, น. 44 – 45) ที่ว่าภูมิปัญญา คือ ศาสตร์และศิลป์ของการดำเนินชีวิตซึ่งผู้คนได้สั่งสมสืบทอดกันมาช้านานจากพ่อแม่ ปู่ย่าตายายสู่ลูกหลานจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติสรณ์ เรืองจ้อย (2550, น. 20) ที่ว่า ความรู้ ความสามารถ ผลงานประสบการณ์และทักษะต่างๆ ของผู้คนในท้องถิ่น รวมทั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมาจากวัสดุ และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิตตลอดจนแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยมีการประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของท้องถิ่นถือว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหนึ่งที่ควรแก่การอนุรักษ์ไว้

2. ผลการศึกษากกรรมวิธีการในการผลิตผลิตภัณฑ์และการถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น กรรมวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์ของผู้ทรงภูมิปัญญาส่วนใหญ่ จะไม่ซับซ้อนมากนักเน้นการผลิตที่ทำกันได้ง่าย **การถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น** โดยทั่วไปผู้ทรงภูมิปัญญาจะมีการถ่ายทอดความรู้ให้กับลูก หลาน พี่ น้อง เพื่อน นักเรียน นักศึกษาและประชาชนโดยทั่วไป และมีผู้สนใจเข้าเรียนรู้หลากหลาย การเรียนทั้งที่เรียนเป็นกลุ่มหรือเรียนแบบตัวต่อตัวก็มี ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541: 91 - 92) ที่ว่ากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาทั้งด้านสังคม วัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ ของชุมชนมีวิธีการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายรูปแบบด้วยกัน คือ 1) ถ่ายทอดแบบตัวต่อตัว เป็นวิธีการถ่ายทอดโดยการบอกกล่าวกับบุคคลที่เป็นญาติสนิทกัน เพื่อนสนิทกันหรือเป็นลูกหลานอยู่ในครอบครัวเดียวกัน จะไม่ยอมถ่ายทอดให้กับคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติหรือเพื่อนสนิทกัน 2) การถ่ายทอดโดยการรวมกลุ่มกัน เป็นวิธีการที่ขยายผลได้ดีและแพร่หลายทั่วไป เช่นวิธีการถ่ายทอดที่ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วม 3) ทดลองปฏิบัติโดยการซักถามคนอื่น เป็นการถ่ายทอดความรู้และมีความเสี่ยงสูง เนื่องจากผู้ทดลองต้องมีการลองผิดลองถูก และทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จ 4) การทดลองปฏิบัติโดยการพูดคุยแลกเปลี่ยน ค้นคว้าจากเอกสาร ซึ่งพบว่าวิธีนี้ประสบความสำเร็จดีกว่าทดลองทำตามคนอื่นโดยขาดความรู้ประสบการณ์

3. แนวทางการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบางไส้ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่า การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบางไส้ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีวิธีดำเนินการคือควรมีหน่วยงานหลักรับผิดชอบในการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศ โดยอาจจัดทำเป็นทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปของเว็บไซต์ การจัดทำเป็นเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุทัศน์ บทเรียนออนไลน์และบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับการนำองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอาชีวศึกษา ควรมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง ในระดับอุดมศึกษา ควรสร้างโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในรายวิชาการศึกษาทั่วไป หรือสร้างเนื้อหาที่สอดแทรกเข้าไปในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของนางเยาว์ อุทุมพร (2558; น. 64) ที่เสนอว่าแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา อาจจัดทำเป็นทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำเป็นเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุทัศน์ และบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับการนำองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยในการจัดทำข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมโดยให้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย เช่น สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการสำรวจข้อมูลในท้องถิ่นแต่ละเขตว่ามีผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์ของแต่ละคนอะไรบ้าง มาประชุมทำแผนและโครงการร่วมกัน ซึ่งควรต้องมีงบประมาณรองรับ มีการกำหนดเป็นนโยบายของหน่วยงานและมีการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ และต้องปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัยอยู่เสมอ งานวิจัยของ วารีย์ หอมอุดม (2553: 37) ที่ว่า หลักสูตรของสถานศึกษาในทุกกระดับต้องกำหนดให้มีการเรียนการสอนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเพื่อแสดงความเป็นไทย และ ส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยมาประยุกต์กับการตลาดเพื่อการผลิตและการเผยแพร่ให้นานาประเทศได้รู้จักภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยอย่างกว้างขวาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541: 117 – 118) ที่ว่าในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นควรมีการถ่ายทอดผ่านสื่อประเภทต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ตามเงื่อนไขและโอกาสที่มีเหล่านี้ เป็นต้น แนวทางดังกล่าวจะทำให้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นยังคงอยู่ต่อไป ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกิดความรัก ความผูกพัน ภูมิใจในท้องถิ่นและชุมชนของตนเอง เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 กำหนดให้การจัดการศึกษาของชาติจะต้องทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนอันเป็นผลเกิดจากการจัดการศึกษาที่มีคุณลักษณะ 3 ด้านคือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยด้านผู้เรียนรู้กำหนดให้ผู้เรียนรักและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทยซึ่งเป็นกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนบางไส้ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ควรพิจารณาแนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมาใช้เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา ไปจัดดำเนินการเพื่อให้เกิดผลงานที่ออกมาเป็นรูปธรรม เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นในชุมชนบางไส้ไก่ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีความเข้มแข็งในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยในการดำเนินการควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภออื่นในจังหวัดกรุงเทพมหานคร หรือในจังหวัดอื่น ให้ครอบคลุมทุกจังหวัด เพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้นและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาติให้คงอยู่ต่อไป
2. ควรมีการวิจัยเพื่อหาวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างจริงจัง เช่น การถอดบทเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อยังคงอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไปจากสังคมไทย